

TÜRK HALK ŞİİRİNİN GENÇ KUŞAK TEMSİLCİSİ: OZANCA

MEHMET ÖZDEMİR*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Geliş Tarihi: 01.12.2021

Kabul Tarihi: 17.12.2021

Atıf Bilgisi: Özdemir, M. (2021). Türk Halk Şiirinin Genç Kuşak Temsilcisi: Ozanca. HARS AKADEMİ, 4 (8), 399-418.

Öz

Şiir, kültürün sözlü dönemlerinde belleğin en önemli aktarım tekniği olmuştur. Şiirin kültür içerisindeki önemi, birçok geleneğin doğmasını sağlamıştır. Bu anlamda Türk kültüründe şiir söyleme sanatı, yüzyıllardır sürdürülen ve çeşitli dönemlerde belli kalıplaşmalar oluşturan önemli bir gelenek kolu olmuştur. Bu gelenek, yazının bulunmasından sonra da devam etmiş, günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde elektronik ve dijital kültür çevrelerinde karşımıza çıkan şiir sanatının geleneksel karakteri söz konusu kültürel mirasa bağlanmaktadır. Türk halk şiirinin önemli geleneklerinden birisi olan Âşık edebiyatı, 16. yüzyıldan günümüze kadar temsilciler yetiştirmiştir. Temsilcilerine çoğu zaman âşık, ozan veya halk şairi denilmektedir. Bu gelenekte şairlik, genellikle rüya motifiyle, usta çırak ilişkisiyle veya kendi kendine öğrenilmektedir. Bu çalışmada Türk halk şiirinin genç kuşak temsilcisi olarak isimlendirilen Ozanca, hayatı, sanatı ve eserleri bağlamında incelenmektedir. Makalede incelenen Ozanca, âşıklık geleneğinin önemli unsurlarından olan saz çalma, muamma çözme, atışma yapma gibi becerilere sahip olmadığı için halk şairi olarak adlandırılmıştır. Makalede Ozanca'nın şiirle tanışması, rüya motifi, aşk badesi, mahlas alması, ilk deyişi ve halk şiiri sahasında geleneksel tarzda ürettiği eserleri âşıklık geleneği verilerinden hareketle tahlil edilmektedir. Ayrıca geleneğin geleceğe aktarılması bağlamında Ozanca'nın halk şiirine sağladığı katkılar da değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, gelenek, şiir, âşık edebiyatı.

* Doç. Dr. Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Artvin. mozdemir@artvin.edu.tr / ORCID: 0000-0002-9046-4735.

YOUNG GENERATION REPRESENTATIVE OF TURKISH FOLK POETRY: OZANCA

MEHMET ÖZDEMİR*

RESEARCH ARTICLE

First Received: 01.12.2021

Accepted: 17.12.2021

Citation: Özdemir, M. (2021). Young Generation Representative Of Turkish Folk Poetry: Ozanca. HARS AKADEMİ, 4 (8), 399-418.

Abstract

Poetry has been the most important transfer technique of memory in the oral periods of culture. The importance of poetry in culture has led to the birth of many traditions. In this sense, the art of telling poetry in Turkish culture has been an important branch of tradition that has been maintained for centuries and formed certain stereotypes in various periods. This tradition has continued after the invention of writing and has survived to the present day. Today, traditional character of the art of poetry, which we encounter in electronic and digital cultural contexts, is connected to the cultural heritage in this. Ashik literature, one of the important traditions of Turkish folk poetry has trained representatives from the 16th century to the present. Its representatives are often called ashik, minstrel or folk poet. The ashik usually learns this tradition by dream motif, master-apprentice relationship or by oneself. In this study, the Ozanca, which is named as the young generation representative of Turkish folk poetry, is examined in the context of his live and his art and works. Ozanca, who was examined in the article, was named as a folk poet because he did not have the skills such as playing the instrument, solving riddle, and battle of words, which are important elements of the minstrelsy tradition. In the article, Ozanca's acquaintance with poetry, dream motif, love wine, nickname, first poetry and his works produced in traditional style in the field of folk poetry are analyzed based on the data of the minstrel tradition. In addition, the contributions of Ozanca to folk poetry in the context of transferring the tradition to the future are also evaluated.

Keywords: Culture, tradition, poetry, ashik literature.

* Doç. Dr. Artvin Çoruh University, Department of Turkish Language and Literature, Artvin. mozdemir@artvin.edu.tr / ORCID: 0000-0002-9046-4735.

Giriş

Türk kültürünün önemli şubelerinden birisi de âşık tarzı şiir söyleme geleneğidir. Bu gelenek kolu, edebiyat tarihçilerince âşıklık geleneği, âşık edebiyatı, âşık şiiri, saz şiiri, âşık tarzı kültür geleneği vb. çeşitli adlarla anılmaktadır. Sözlü kültür döneminden itibaren günümüze kadar kesintisiz bir şekilde ulaşan irticalen şiir söyleme sanatı, kültür değişmelerine göre çeşitli kalıplaşmalara gitmiştir. Türk edebiyatı tarihine bakıldığında ozan-baksı geleneğinden itibaren söz ve ezgi her zaman bir arada olmuştur. Tunguzların şaman, Yakutların oyun, Altay Türklerinin kam, Kırgızların baksı, Oğuzların ozan adını verdiği kişiler, pek çok görevleri yanında Türk boylarında adı geçen ilk şair ve sanatçılardır (Köprülü, 1999: 57). Halk şiirini terennüm eden sanatçıların hangi adla anılacağı edebiyat tarihçilerinin üzerinde tartıştıkları önemli bir konudur. Geleneğin temsilcileri ozan, âşık, saz şairi, Hâk âşığı, halk şairi, halk ozanı, meydan şairi, çöğür şairi gibi çeşitli adlarla anılmaktadır (Kaya, 2010: 72-74). Dikkat edilirse gelenekte daha ziyade âşık, saz şairi ve halk şairi adları öne çıkmaktadır.

Anadolu’da âşık sözcüğü, rüya motifi veya usta-çırak ilişkisi sonucu âşık tarzı şiirler söyleme yeteneği kazanan kişiler için kullanılmaktadır. Rüyasında bade içen ve kendisine sevgilisi gösterilen kişi, uyanınca deyişlerini söylemeye başlamakta ve artık âşık olarak nitelenmektedir. Türklerin âşık edebiyatına özgü olan kompleks rüya motifi, sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte bir vasıta (Günay, 2011: 132-133). Yine bir ustanın yanında yetişerek geleneği öğrenen sanatçılar da kendi şiirlerini icra etmiş ve hikâyelerini tasnif etmiştir. Gelenekte bir pir, Hızır veya sevgilisinin elinden bade içen âşıkların daha önde geldiği görüşü yaygındır. Çünkü badeli âşık, maddi olduğu kadar manevi aşkın deryasında yaşamaktadır. Rüyasında sevdalanması yaratıcının isteği ve kudretiyledir. Âşıklık geleneğinin temel ölçütlerinden birisi olan rüya motifi, “*âşığın gücünü ve yetkisini, düşünde kendisine Pir tarafından sunulan ‘aşk badesini’ içmekle ve ‘ideal sevgilinin’ hayalini görmekte kazanıldığına inanılmaktadır*” (Bahadır, 2017: 25). Âşık edebiyatının geleneksel karakteri de bu yapıdan ortaya çıkmıştır.

Âşık edebiyatında kullanılan unvanlardan birisi de halk şairidir. Daha genel bir kullanımı olan halk şairi, benzer anlamları karşılayan ozan, saz şairi, âşık vb. yanında saz çalmasını bilmeyen ama şiir söyleme ve yazma konusunda yeteneği olan kişileri kapsamaktadır (Sakaoğlu, 1986: 249). Halk şairi terimi çoğu zaman kendi kendine âşık tarzı şiirler söyleyen ve yazan kişiler için kullanılmaktadır. Halk şairleri de rüya motifi, aşk

badesi, mahlas gibi özelliklerden bazılarını taşırlar. Çoğu zaman geleneği usta-çırak ilişkisiyle ya da kendi kendilerine öğrenirler. Halk şairlerinin birçoğu âşıklara kıyasla daha eğitilmiş kişilerdir. Kendilerini okuyarak, usta malı deyişleri dinleyerek ve söyleyerek yetiştiren halk şairlerinin yaratıcılık kabiliyetleri de bu kaynaktan beslenmektedir. Ancak halk şairlerinin büyük çoğunluğu saz çalamaz, muamma çözemez ve atışma yapamazlar. Halk şairleri sanatlarını geleneksel tarzda yazdıkları şiirlerle göstermektedir.

Âşık edebiyatının mayalandığı kaynaklardan birisi de tekke-tasavvuf kültürüdür. Şiire karşı özel bir ilgisi olan Türklerin ilk dinî bilgilerini de Hoca Ahmet Yesevi hikmetlerinden öğrenmiş olmaları bu bağlamda ele alınmalıdır. Tekkeler çevresinde teşekkül eden tasavvufî edebiyatın yetiştirdiği gelenek temsilcileri, eserlerinde ilahî aşkı ele almaktadır. Bu bağlamda Yunus Emre ile Karacaoğlan'ın dilinden Elif'e terennüm olan aşk aynı hâldir. Tekke şairleri mutlak yaratıcıya, âşıklar ise rüyalarında gördüğü sevgilinin peşinde giriftar olmuştur. Bu anlamda Yunus Emre açtığı sevgi yoluyla, "Yaratılanı, yaratandan ötürü severek" Anadolu insanının mayalandığı hamuru bambaşka bir şekilde yoğurmuştur.

İslamiyet'in kabulünden sonra tekkeler etrafında gelişen tasavvuf kültürü ve edebiyatı mutlak yaratıcıya duyulan aşkı merkeze almaktadır. Ozan-baksı geleneğinin bir devamı olarak görülen tekke-tasavvuf edebiyatı bu zengin kültür ekolojisinde yeni kalıplaşmaları beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda âşıklık geleneği, 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kahvehane merkezli bir şekilde görünüm kazanmıştır. Geleneğin icra töresi de yine kahvehane merkezli bir şekilde gelişmiştir. Bu dönemde ortaya çıkmaya başlayan âşık kahvehaneleri, toplumun bir araya geldiği nadide ortamlardan birisidir. Âşık kahvehaneleri, sazlı-sözlü eğlendirme işlevi yanında birçok sosyo-kültürel faaliyetin de merkezi olmuştur (Çobanoğlu, 2000: 129). Âşık edebiyatı bu açıdan iki zengin gelenek kültürünün bir devamı olarak görülmelidir. Âşık şiirindeki dünyevi aşkın ve coşkun lirizmin kaynağı kendisinden önce meydana gelen birikimde yatmaktadır. Ozan-baksı geleneğindeki coşkun lirizm, tekke tasavvuf geleneğinde yaratıcıya duyulan özlem, bağlılık ve aşk bu gelenek çevrelerinde dünyevi bir karaktere bürünmüştür.

Şiir sanatı sözlü kültürlerden günümüze değin belli kalıplaşmalarla aktararak gelmiştir. Şiir, yazı bulunmadan önce sözel kültür ortamında insan hafızasını güçlendiren ve kompozisyonu akılda tutmayı kolaylaştıran geleneksel bir buluştur. Sözlü gelenekte kültürün önemli bir kısmı "yaratma, nakletme, ezberleme ve hatırlama" gibi süreçlerde

bulunmaktadır (Görkem, 2019: 191). Dilin temel niteliği söze dayalı olduğu için şiire dönüştürme, yaşamı düzenleyen bir formül olarak görülmektedir. Söze dayalı ezber yeteneği, sözlü kültür ortamında bir hazine olarak görülmektedir (Ong, 2010: 75). Şiirin dolayısıyla sözün bu görevini günümüzde yazı üstlenmiştir. Saussure'un deyişiyle yazı insan hafızasını zayıflatsa da günümüzde konuşmayı tamamlama özelliği ile kültürü her bakımdan büyük bir arşive dönüştürmektedir (Ong, 2010: 19). Sözlü kültür bağlamında, şiirin gelenekte görmüş olduğu işlevleri bugün yazı ve dijital teknoloji üstlenmiştir.

Âşık tarzının yaşatıldığı kültürel bağlam koşullarının aşınmasına bağlı olarak geleneksel âşık tipi de dönüşüm geçirmiştir. İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda medyanın kültürler üzerinde hâkimiyeti dikkate alındığında âşıklık geleneğinin ve yaşayan temsilcilerinin durumu merak konusu olmaktadır. Bu bakımdan pek çok gelenekte olduğu gibi bağlamsal şartların ortadan kalkması, usta-çırak ilişkisinin kopması, arz talep dengesinin bozulması âşık şiirini de önemli ölçüde etkilemiştir. Geleneğin temsilcisi olarak nitelenen kişilerin yetenekleri arasında sıralanan rüya görme, bade içme, saz çalma, irticalen şiir söyleyebilme, muamma çözme, atışma yapma, usta çırak ilişkisine göre yetişme, usta malı deyişleri söyleme gibi özelliklerden bir kısmı varlığını korumakla birlikte bir kısmı değişim geçirmiştir. Bu anlamda bakıldığında kültür değişmelerinin önemli etkileri olsa da âşık edebiyatının her çağda temsilciler yetiştiren önemli bir gelenek kolu olarak varlığını sürdürdüğü görülür. Temelde sözlü bir yapıda devam eden âşıklık geleneği, yazılı kültür çevrelerinde de temsilciler yetiştirmiştir. Günümüzde her ne kadar bağlamsal koşullar bozulsada badeli olan, saz çalmayı bilen, doğaçlama ve atışma yapabilen âşıklar kadar aynı tarzda şiir yazan, kitap yayınlayan ve kaset çıkaran, kültürel söyleşilere, panayırlara ve şenliklere katılan, radyo, televizyon ve internet programları yapan halk şairleri de aynı kaynaktan beslenmektedir.

Âşık Tarzı Şiirin Yeni Kuşak Temsilcisi: Ozanca

XVI. yüzyıldan itibaren ilk verimleri ortaya çıkan âşık edebiyatı, günümüzde eski konumunda olmasada temsilciler yetiştirmeye devam etmektedir. Bunda âşık edebiyatının beslendiği kaynaklar yanında belli bir icra töresine bağlı kalması etkili olmuştur (Yılmaz, 2017: 33). Âşıklık geleneğinin kökenden aldığı güç, hangi zaman diliminde olursa olsun şiire merakı olan kişileri kendine çekmiştir. Bu çalışma kapsamında incelenen Ozanca mahlaslı halk şairi de kendisini, âşıklık sanatına bağlı genç bir nefer olarak görmektedir.

Ozan-baksı geleneğinden günümüze âşıklık sanatının geçirdiği dönüşümler dikkate alındığında, genç kuşaktan yetişen temsilcilerin önemi daha net anlaşılmaktadır. Günümüzde popüler kültürün etkin olduğu ve geleneklerin son temsilcilerini yetiştirdiği bir ortamda âşık tarzı şiire gönül veren şairlerin olması son derece önemlidir.

Bu çalışmada hayatı, sanatı ve şiirleri bağlamında incelenen Ozanca mahlaslı Tolga Yüksel, 1991 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Aslen Sivas iline bağlı Zara ilçesinden olan Yüksel, ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Matematik Bölümünü bitirdi. 2018'de "Analiz ve Fonksiyonlar Teorisi" alanında yüksek lisans yaptı. Yüksel, geçimini matematik öğretmenliği yaparak sağlamaktadır.

Tolga Yüksel'in matematiğin yanı sıra, şiir ve ozanlara olan ilgisi henüz çocuk denilecek yaşlarda başlamıştır. İlk ve ortaokul yıllarından itibaren çeşitli şiir yarışmalarına katılan Yüksel, birçok dalda dereceler kazanmıştır. Ailesinde kendisinden başka şiir yazan kimse olmaması, merakını köreltmemiştir. O, şiire olan yeteneğini, bulunduğu coğrafyanın ozanlık hamurunun çok bereketli olmasıyla açıklamaktadır. Yüksel bu açıdan geleneğin yetiştirdiği bütün şiir üstatlarını ailesi olarak kabul etmektedir (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021). Şiire gönül vermesi de geleneğin elinden tutmasıyla açıklanabilir. Bilindiği üzere âşıklık geleneğinde aday, durup dururken sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçmez. Bu anlamda adayı sanata hazırlayan maddi ve manevi birden çok etken bulunmaktadır. Bir kıza sevdalanma, sevdanın karşılıksız kalması, halk hikâyeleri okuma, aile ve çevre bakımından geleneğe yatkınlık, gurbetlik, yoksulluk, yetimlik vb. çeşitli nedenler kişinin içindekini dışarı vurmasında etkili olmaktadır (Düzgün, 2011: 312).

Yüksel, şiirle içindeki gizemi aydınlatmak istemiş ve sırrın peşine düşmüştür. Maddi olmaktan çok manevi bir arayış yolculuğunda olan Yüksel, çıktığı bu yolda kendini tasavvuf deryasında bulmuştur. Tasavvufa ve Allah dostlarına muhabbeti başlamış, vahdetten kesrete, bilmediği çokluğun farkına varmıştır. Tasavvuf inancına göre her varlık aslında tek bir özden meydana gelmiştir. Görünen her şeyin gelip geçici olduğu ve bütün varlıkların vakti zamanı geldiğinde aslına rücu edeceği düşüncesi onun kaleminde şiire kaynak olmuştur. Yüksel'in tasavvufla haşır neşir olması, onu âşık tarzı geleneksel şiire yakınlaştırmıştır.

Âşık tarzı şiirde kişinin dilindeki bağın çözülmesi çoğu zaman rüya motifiyle olmaktadır. Mistik bir karakter taşıyan rüya motifi, âşıklığa başlangıç ve hareket getiren önemli bir unsurdur (Günay, 2011: 43-51). Bu anlamda bakıldığında Tolga Yüksel'in şiire

olan ilgisinin de çeşitli aşamalardan sonra arttığı görülmektedir. Onun şiirdeki sırrı keşfetmesi geleneğin kurallarınca olmuştur. Şair, 2014 yılında Seyda Muhammed Konyevî Hazretlerini¹ ziyarete gittiği bir gece dergâhta teheccüd namazını kıldıktan sonra kendini bambaşka bir hâlde bulmuş ve bu konuda ilk kabul ettiği “*Kurban Olduğum*” isimli şiiri yazmıştır. Yüksel, Seyda Muhammed Konyevî Hazretlerini düşünerek yazdığı bu şiirin bir anda dilinden döküldüğünü fark etmiştir (Yüksel, 2020: 1). Gelenekte âşık adayının maddi ve manevi bir sıkıntıda olduğunda gördüğü rüya, çoğu zaman uyku ile uyanıklık arası bir hâldir. Rüya, Hâkk’ın kandilinde aydınlanma yolculuğudur. Âşık adayı içinden geçtiği bu durumu çeşitli şekillerde yaşamaktadır. Hızır, pir, derviş veya sevgili elinden bade içme en çok tekrar eden motiftir. Çok sık olmamakla birlikte hurma, elma, zeytin vb. gibi bir şey yeme, kalem gibi bir hediye alma ya da Hz. Peygamber gibi sevilen bir kişi tarafından selamlanma da kişinin çıktığı yolculuğun sembolik göstergeleri arasında sayılabilir.

Tolga Yüksel’in tasavvufa gönül vermesi sonrasında dilinden dökülen bu şiir, çiçeklerin meyveye dönüşmesi şeklinde de görülebilir. Çünkü bu şiiri geleneğin kurallarınca ve söz sanatlarını kullanarak yazmıştır. Yüksel, henüz Ozanca olmadan evvel, petekten süzülen bal misali “*Aşk ile yanarı ateş yakar mı*” demiştir. Aynı şiirde yer alan “*Korkum yok ateşten adım İbrahim*” (Yüksel, 2020: 75) dizesinde telmih sanatına başvurmuştur. Yüksel, pirinin kendisine İbrahim diye hitap ettiğini hatırlatmak yanında Hz. İbrahim’e de gönderme yapmaktadır. Ayrıca şiirin Hz. İbrahim’in ateşe atılması hadisesini hatırlattığı da görülmektedir. Bu şiiri yazarken içinde manevi aşk ateşinin olduğu söylenebilir. Tolga Yüksel, teheccüd namazından sonra yazdığı bu şiirinde herhangi bir mahlas kullanmamıştır. Bir mahlası olmasa da bu şiir, şairin çıktığı mistik yolculuğun aziz bir hatırası ve şairlik yolunda kaydettiği önemli bir aşamadır. Bu şiirden sonra âdeta dilinin bağı çözülmüştür. Yüksel, şiirde artık denizin dalgaları gibi karaya vurmaya başlamıştır.

Tolga Yüksel, bu ilk şiirden sonra yazmaya devam etmiştir. İçindeki ateşi fark edip okumaya, dinlemeye ve sorgulamaya daha fazla zaman ayırmıştır. Tasavvuf sohbetlerinde gönlüne yolculuk etmiş, “*Kurban Olduğum*” adını verdiği şiirinde, “*Yeşil gözlerine kurban olduğum*” diyerek seslendiği pirinin duasını almıştır. 2019 yılında yaşamında bir kırılma yaşayan genç şair, mecazî aşkın varlığıyla da tanışmıştır (Yüksel, 2020: 1). Yazmış olduğu şiirlerde sevgiliden uzakta kalmanın vermiş olduğu manevi sıkıntının izleri görülmektedir.

¹ Konya’da yaşayan Nakşibendi mürididir.

Halk şairi Yüksel, gelenekte olduğu gibi sevgili elinden bade içmese de şiirlerinde gönlünü kaptırdığı dilbere olan sitemi dikkati çekmektedir. Bunda kaderde vuslatın olmaması etkili olmuştur. Kalemi tekrar eline alınca “Gergef” şiirini yazmıştır. Yaşadığı yoğun duyguları “Gönül gergefine sus mu dokudun” diyerek söze dökmüştür. Yüksel, bu şiirinde ilk defa Ozanca adını kullanarak kendine bir mahlas almıştır. Dolayısıyla mahlas almasıyla birlikte şairliğinin bir aşamasının daha tamamladığı görülür.

Âşık şiirinde önemli basamaklardan birisi de mahlas almaktır. Âşıklık geleneğinde genellikle üç farklı şekilde görülen mahlas alma, doğrudan rüya motifinin bir unsuru olarak öne çıkmaktadır. Âşık, rüyasında pir, Hızır, derviş veya sevgili elinden aşk badesini içerken kendisine mahlası da verilmektedir. Bu en çok tekrar eden örnek dışında âşık, mahlasını ustasından veya usta bir âşıktan da alabilir. Ayrıca âşığın mahlasını kendisinin de aldığı örnekler mevcuttur (Elçin, 1997: 41). Genellikle şiirin son dördünlüğünde şair mahlas veya tapşırmasını kullanmaktadır. Bu anlamda Yüksel ilk defa “Gergef” adını taşıyan bu şiirinde kendisine Ozanca demiştir. Şairin kendisine Ozanca mahlasını seçmesi de oldukça manidardır. Hz. Peygamberin “Nefsini bilen Rabbini bilir” şeklindeki nasihat gereği şairlikte büyülenmek istememiştir. Bu durumu kendi tabiriyle Ozanca, “*Ozan olamamış da hani, gibi gibi...*” (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021) şeklinde açıklamaktadır.

Ozanca, mahlasını küçültme ekiyle oluşturup kendini böyle tanımlasa da şiirlerinde geleneğin önemli unsurları dikkati çekmektedir. Henüz genç bir halk şairi olsa da birçok şiirinde ölçüyü, kafiyeyi ve ayakları başarılı bir şekilde kullandığı görülür. Bu konuda yeterli bilgisinin olmadığını ve içinden geldiği gibi yazdığını belirtmesi de oldukça anlamlıdır. Çünkü âşık tarzında şiir söyleme veya yazma çoğu zaman mistik bir karakter taşımaktadır. Aşağıda örneği verilen ve Ozanca’nın ilk deyişi olarak adlandırdığımız “Gergef” şiiri bu konuda oldukça önemlidir. Çünkü bu şiirin çift ayaklı olduğu görülmektedir. Halk şiirinde çift ayak, âşığın maharetini göstermek ve varsa rakiplerine meydan okumak için başlattığı bir uygulamadır.² Birçok âşık bunu bilerek, atışmalarda rakibini zorlamak amacıyla yapsa da Ozanca bilerek yapmadığını belirtmektedir (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021). Ozanca’nın birçok şiirinde ikili hatta üçlü ayaklar kullandığı görülmektedir.³

Gergef

Gönül gergefine sus mu dokudun

² Ayak ve çok kafiye konusunda ayrıca bk. (Kaya, 2000).

³ Bu konuda ekler bölümünde verilen örnek şiirlere bakınız.

Erenler *sözüne* **darılsın** diye
Lisanı bilmeden aşk mı okudun
Ozanlar *sazına* **sarılsın** diye

Hangi dem kapanır hicran yarası
Kuyuyla gömlekmış ahret parası
Gönüldeki sevdan akşam karası
Yıldızlar *izine* **serilsin** diye

Lütfedilen cana bıçak dayandı
Cihan kadar geniş yürek ayandı
Ozanca sözünü Hak'tan sayandı
Edebin *özüne* **varılsın** diye (Yüksel, 2020: 55).

Ozanca'ya göre şiir kalbin kendini ifade vasıtasıdır. Meramımızı her türlü anlatabiliriz ancak ifade biçimindeki üslup, usturup, edep ve adap hem ifademizi hem de bizi değerli kılmaktadır. Burada ifade tarzı, yani yazmış olduğu şiirler Ozanca'nın ruhunun kıvamını ele veren ipuçlarıdır (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021). Ozanca, Karacaoğlan gibi bir Elif'e sevdalanmıştır. Kendi ifadesiyle “*Bir vakit Elif ile içilen kahvenin kırk yıllık hatırı olur. Elif ile yaşanan bir ömür dünyada kazanılmış cennet olur. Elif ile vuslat olmazsa, Elif sevda olur, sabır olur. Elif olmayacak olursa aşk olur, günde beş vakit secde olur, dualarda af olur. Eyvallah olur. OZANCA olur...*” (Yüksel, 2020: 7).

Ozanca'nın hasreti dilinde şiir olup dökülmeye başladıktan sonra, içindeki manevi sıkıntıların artması şairliğini de güçlendirmiştir. Bu anlamda yazdığı şiirler nasib boyutunu idrak etmesini sağlarken, kader demiştir; bu yolda gördüğü rüyalar ise hasretlisine olan özleminde teselli kaynağı olmuştur. Bu noktada Ozanca'nın manevi sıkıntı halindeyken iki farklı rüyada nasibini aradığı görülmektedir. Bunlardan ilki bilmediği bir diyarda bir dergâha gitmesini konu almaktadır: “*Bir gece rüyamda tek başıma dağlardan tepelerden aştım ve bir dergâhın kapısına ulaştım. Kapının hemen eşiğinde bir göz ucuyla şunu okudum: ‘Şiiri çok sever.’ Bu yazı Ozanca'yı büyüledi*” (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021). Aslında kim olduğunu bilmediği Ahmed Bağdadî adında birisine ait olan bu dergâhı ziyaret etmesi, hazretle abdest alıp namaz kılması şiire ve büyüklere olan muhabbetin daha da artmasını sağlamıştır (Yüksel, 2020: 1).

Ozanca'nın aktardığı bir başka rüyası ise şu şekildedir: “*İçimin sıkıntılı olduğu bir gece rüyada yine abdestli namaz vaktini beklerken pirim Seyda Muhammed Konyevî Hazretlerini ziyaret ettim. Yanıma gelip bana bir kalem hediye etti. ‘Bundan sonra*

şiiirlerini bu kalem ile yaz' dedi. Yüksel'in ifadesiyle bu rüyadan sonra adı da sözü de Ozanca olmuştur" (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca'nın gördüğü ikinci rüya ise gelenekteki örnekler arasında sayılabilir. Âşıklık geleneğinde en çok tekrar eden bade içme⁴ motifi kimi zaman bir şey yeme⁵ veya hediye alma şeklinde de görülebilmektedir (Günay, 2011: 48-49). Bu anlamda bakıldığında Ozanca'nın görmüş olduğu ikinci rüya şairlik yeteneğini kazanması bakımından daha açıklayıcıdır. Bilindiği gibi gelenekte sürükleyici bir karakteri olan rüya motifi sayesinde âşık adayı aşk, sanat ve bilgiye ulaşmaktadır. Rüya bu anlamda âşıklığı başlatan ve hareket getiren mistik bir seyahattir. Âşık adayı, hangi tipte olursa olsun gördüğü rüya sayesinde kendini tanımakta, içindeki tanrısal özü keşfetmektedir (Özdemir, 2021: 1002).

Ozanca, gördüğü rüyalar yanında Umre ziyaretinden de feyz almıştır. Şiirlerinin bir kısmını da Umre ziyaretinde bulunduğu sırada yazmıştır. Hz. Peygamberin yanı başında sükût halindeyken aslında hasretin de vuslatın da aşktan olduğunu görmüştür. Ozanca'nın şiirlerinde görülen tasavvufi ifadelerde rüyaları kadar yaşantının da izlerinin bulunduğu söylenebilir. Ozanca şiirlerinde "*sadece kelimelerdeki uyuma bakmaz. Zirâ asıl uyum, hayatı emredilene uydurmaktır. Ameli sünnete uydurmaktır. Madem aslolan, insanın ahsen-i takvimde yaratılmış olması ve özünün bezm-i eleste verdiği sözdür, o zaman kelimenin özü de en güzel ve akde uyumlu olmalıdır*" (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca çok istemesine rağmen herhangi bir enstrüman çalma yeteneğine sahip değildir. Bunu rüyasında saz yerine kalem verilmesiyle ilişkilendirmektedir. "*Rüyamda pirim benden yazmamı istedi; eğer saz çalmamı istese, onu da esirgemezdi, yaparlardı*" diyerek açıklamaktadır. Ozanca "*eğer nasibim olsaydı, bağlama ve cümbüş çalmak isterdim*" (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021) diyerek bu konudaki merakını da dışa vurmaktadır. Bir enstrüman çalamasa da şiirlerini yazarken kendince besteleyip ezgilerle renklendirmeyi ihmal etmez. Ozanca, halk şiirimizin genç kuşaktan bir temsilcisi olduğunu, medyayı ve dijital kültürü aktif bir şekilde kullanarak göstermektedir. Şiirlerini ezgili bir şekilde ses kaydı yapması yanında; yazarken kâğıt kalem yerine daha çok telefon veya tablet kullandığını belirtmektedir (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021). Yine sıklıkla radyo dinleyerek hayal gücünü beslemektedir. Sosyal medya ve paylaşım ortamlarında (Instagram ve Youtube) şiirlerini seslendirip takipçileriyle paylaşmakta ve sesini

⁴ Âşığın kendisine sunulan badeyi heyecanla yere dökmesi konusunda ayrıca bk. (Bahadır, 2021: 13-14).

⁵ Âşığın rüyada bir şey yemesi konusunda ayrıca bk. (Bahadır, 2016: 13)

duyurmaktadır. Ozanca bazen okumakta, bazen yazmakta yani her gününü şiirle geçirmektedir. Şiir üzerine söyleşilere katılmakta, eserlerini anlatmaktadır. Şiir içinden gelmektedir, dur durak bilmez coşkun seller gibidir. Şiir yeteneği konusunda çevresi tarafından sınındığı zamanlarda kendisine söylenen bir konu veya ayak üzerine söyleyebilmektedir. Daha çok kalem şairliği öne çıksa da irtical yeteneği de bulunmaktadır. Ozanca, Seyranî başta olmak üzere Sümmânî, Ruhsatî ve Abdurrahim Karakoç gibi üstatları kendine örnek almış, günümüz çağdaş ozanlarından Uğur Işlak'ın sazından ve sözünden etkilenmiştir (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca Dilden Elifçe Terennümler

Şiir sanatında özgünlük, yaratılan yeni içerikler kadar bu içeriklerin beslendiği kaynakta aranmalıdır. Bu açıdan günümüzde özgünlük geleneksel malzemeleri farklı kültürel bağlamlara uydurabilme yani dönüştürme ve bunları etkileşimle pazarlayabilme, dinleyiciyi, okuyucuyu ve izleyiciyi etkilemek şeklinde tanımlanabilir (Ong, 2010: 78). Bu kapsamda Ozanca'nın şiirlerinde hem maddi hem de manevi aşkın izlerinin görülmesi, gelenekten beslenme ile açıklanabilir. Âşık tarzı şiirin en önemli kaynaklarından olan tasavvuf, Ozanca'nın şiirlerinde de kendisini göstermektedir. Ozanca şiirin tasavvuf ile ilişkisi konusunda şunları belirtmektedir:

“Şiir, kalbe duygu aktarırken mânen de kalbi irşat etmelidir. Tasavvuf kültürü olmayan, o kültürden iz taşımayan şiir, tüyü yolunmuş kuşa benzer. Ozansanız, şiirle uğraşıyorsanız, mutlaka tasavvuf ile ilginizin ve bir bağınızın olması gerekir. Ya bu işi derinlemesine araştırıp öğrenmişsinizdir ya da tasavvuf kültürünü yaşıyorsunuzdur. Nasıl ki bir Allah dostunun dizinin dibine otururken edepli olunuyorsa, şiir yazma da edeple başlar. Allah dostunun yumuşacık elini incitmeden tuttuğumuz gibi, kalemi de incitmeden tutmalıyız. Zirâ kalem rüyada teslim edilmiştir, emanettir, kıymetlidir” (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca'nın şiirleri incelendiğinde kurgunun daha çok aşk ve Elif üzerine döndüğü görülür. Şiirlerde Elif oldukça güçlü bir imgedir; dünyanın hem kendi hem de güneş etrafında dönmesi gibi Ozanca da yola buradan çıkar: *“Elif dedim yâre... İlk o olduğu için belki. Onunla başladığı için her şey. Belki de dosdoğru olmasını sevdiğim için. O tarafa, bu tarafa eğilip bükülen değil, dindik olduğu için. Ben, Elif dedim. Aişe, Fatıma, Hatice, Zeynep, Elif'te cem olsun istedim”* (Yüksel, 2020: 7). Şair söz konusu bu şiirlerinde hem

maddi hem de manevi aşktan söz etmektedir. Ozanca şiiri, “bir insanın kendini karanlıktan aydınlığa çıkaracak yolu araması şeklinde ifade eder. Bunun için şiir gönlü aydınlatan bir hikmettir. Sözü inanarak ve içerisine yüreğimizi katarak ifade etmek gerekir. Kendimizden bir ışık, bir renk koyarak söylenen sözler kalplere tesir etme kerameti gösterir” (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Eşik

Eşiğine serdim garip gönlümü
Bir dem içindeyim bir hâl içinde
Bulamadım yarsız eyvah yönümü
Bir dem içindeyim bir hâl içinde

Del oldum da deli gönül del oldum
Hakk'a teslim olup dilde lal oldum
Elif dedim Vav deyip de Dal oldum
Bir dem içindeyim bir hâl içinde

Bülbülün feryadı arşa ulaştı
Ferhat dağlar ile derdin bölüştü
Yüreğim yâr diye yandı tutuştu
Bir dem içindeyim bir hâl içinde

Ozanca beyhude söze ne gerek
Gönül, gönül ile olur müşterek
Göğsümün bendini yıktım diyerek
Bir dem içindeyim bir hâl içinde

Ozanca şiirlerini yazarken okuyana ulaşmak için gönlünden bir köprü kurmuştur. Bu gönül köprüsü hasreti sonlandıracak, vuslatı yakınlaştıracaktır. Okuyan, dizeler arasındaki yolculuğunda kendinden bir şeyler bulacaktır. Ozanca'ya göre “herkesin içinde varamadığı ve hep aradığı bir Elif'i vardır. Bu bazen ermek istediği, yoluna baş koyacağı, müridi olmayı arzuladığı bir yeşil gözlüsüdür. Bazen yer yüzüne düşsün, kışını bahar eylesin diye beklediği Yaradan'ı temsil eden bir cemresidir. Sizin de Elif'e ulaşmak gibi bir muradınız varsa, çıktığınız yolda Ozanca yoldaş olacaktır. Elif'e varsanız da, Elif ile yansanız da yolculuk hakikattir. Yol, sırlarla doludur, meşakkatlidir ve çilelidir” (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca'nın dizelerinde bir araya gelen kelimeler petekten süzülen bal gibidir. Ozanca söylediği sözde, harflerin ve kelimelerin insanların üzerinde tesiri olduğuna inandığı için anlama dikkat etmektedir. Kaleme aldığı mısralarına okuyanı durduran, üzerinde düşündüren hatta bazen şaşırtan manaları yüklemektedir. Çünkü o, manalı şiiri

rüyalarda geze geze, dizelerden seke seke öğrenmiştir. Bu konunun canlı bir tasvirini şu dizelerde görmek mümkündür:

Öğrendim

Sevda denen şu diyarı
Geze geze öğrendim ben
Yokluğun özünde varı
Seze seze öğrendim ben

Sürmedim demi devranı
Sürdüm hasretin harmanı
Yârin yolunda kervanı
Düze düze öğrendim ben

Divâne mi bilmem aklı
Derinde derdi var saklı
'Ben' deyince herkes haklı
Beze beze öğrendim ben

Ayrılıkta sadaları
Kavuşmadan vedaları
Yarım kalan sevdaları
Yaza yaza öğrendim ben

Serin eser sevda yeli
Ozanca'yı sanma deli
Muhabbettir aşkın balı
Süze süze öğrendim ben

Ozanca şiir yazarken veya okurken kalbe degecek kelimeleri özenle seçmektedir. Kelimelerin kendi içerisinde bir ahenginin olması şiirde esastır. Ozanca'ya göre *“kelimelerin ruhu, sözün ise canı vardır. İnsan yazdığını mutlaka derinden hissetmelidir. Şiir, hemhâl olmaktır. Akıldan ve gönülden kopuk şiir olmamalıdır. Şiirde mana ozanın gönlündedir”* (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca şiirlerinde sıklıkla aşk, doğa, tabiat güzellikleri, kader, sevgiliye olan özlem, hasret, vuslat, mürşid-i kâmile duyulan muhabbet, ehli beyt sevgisi, gurbet, kahramanlık, yiğitlik, eleştiri, acıma konularına yer vermektedir. Şiirlerinde Yusuf ile Züleyha, Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı ve Ferhat ile Şirin hikâyelerine telmihte bulunmaktadır. Güzellemelerde Elif'in özelliklerini birbiri ardına sıralar, taşlamalarında sözünü esirgemez. Koçaklama yazdığı dizelerde yiğitlik ve mücadele vardır. Bütün bu şiirler Ozanca dilden

Ozanca nâmelerdir. Ozanlık geleneğimizin en önemli eseri olan Dede Korkut, Ozanca şiirlerde filizlenmiştir. Şair, Dede Korkut hikâyelerinden yaptığı çıkarımları şiirine yansıtmıştır. Ozanca'nın Dede Korkut adındaki şiiri, oğuznamecilik geleneğimizin her çağda devam ettiği canlı bir örnek olarak görülebilir:

Dede Korkut

Kırk mert ile at koşturan
Oğuzun yiğit beyleri
Gönlü kopuzla coşturan
Oğuzun yiğit beyleri

Dedem Korkut'un duası
Bamsı Beyrek alpın hası
Kâfire tutturur yası
Oğuzun yiğit beyleri

Er hatunu Banu Çiçek
Fatımadır ona ölçek
Her destanda var bir gerçek
Oğuzun yiğit beyleri

Şer konuşanı susturur
Zehri Dirse Han kusturur
Şanlı sancağı astırır
Oğuzun yiğit beyleri

Kan Turalı ava çıkar
Beylik ataşını yakar
Düşman surlarını yıkar
Oğuzun yiğit beyleri

Namerde geçmedi noktın
Salur Kazan ölüm Hak'tan
Seçerler karayı aktan
Oğuzun yiğit beyleri

Tepegöz'e Basat vardı
Yaz günü borandı kardı
Selcan Hatun görklü yardı
Oğuzun yiğit beyleri

Dikleşen yüce dağ O'dur
'Bir' olan engin bağ O'dur
Deli Dumrul âsi, sağ O'dur
Oğuzun yiğit beyleri

İlahi kelam rehberi
Söyler Duha gelse yeri
Dönmezdi sözünden geri
Oğuzun yiğit beyleri

Uruz töreye uymadı
Kopuz cenge doymadı
Ozanca sesin duymadı
Oğuzun yiğit beyleri

Tolga Yüksel'in kaleme aldığı ilk şiirlerinin bir bölümü 2020 yılında *Ateşi Üşüttüm Bir Elif Miktarı Ozanca* adıyla Vilayet Kitabevi tarafından yayımlanmıştır. Burada yer alan şiirlerin birkaç tanesi hariç hepsi Ozanca mahlasıyla yazılmıştır. Ozanca'nın kendinden kattıklarından meydana gelen bu şiir kitabı, kendi tabiriyle, "ozanlık kültürüyle" yazılmıştır. Ozanca, *Ateşi Üşüttüm* adlı bu eserinde, el kızının evine mektup göndermek olmaz deyip, Mihriban'ı gazetede yayımlayan Abdurrahim Karakoç gibi derdini iki kapak arasına sığdırdığı şiir satırlarında anlatmıştır. Dert öyle zordur ki, bu çetin hâl karşısında ateş bile üşümüştür. Bu şiirlerde görülen Elif'i arayış ve varma çabası, aslında Ozanca'nın gönlünden katre katre dökülen ince sızılarının, korlaşmış sevdaların, atılmamış çığlıklarının, sır haline gelmiş sükûtların resmidir. Ozanca bu şiirlerde sevdayı, vefayı, sadâkati ve bunları yazma cesaretini işlemiştir (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Bu şiir kitabında "Elif, Âşık ve Maşuk" bölümlerinden oluşan toplam 113 şiir bulunmaktadır. Ozanca'nın eserinde yer alan şiirler 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Kitapta yer alan şiirlerin tamamı abab/cccb/dddb şeklinde koşma düzeniyle kafiyelidir. Ozanca şiirde ölçüyü önemseydiğini şu şekilde ifade etmektedir: "Nasıl ki

kâinatı bir ölçüye göre yaratmışsa yaratan, şiirde de ölçü, olmazsa olmazdır. Dünyanın eksen eğikliğinde derecenin, çam kozalağında altın oranın, arının peteğinde düzgün altıgenin esas olduğu gibi, Ozanca'nın şiirinde de hece ölçüsü esastır. Ozanca, okurken şiirinin ritmi bozulsun istemez. Dizeler suyun akıcılığı gibi birbiri ardı sıra gelsin ister” (Kişisel Görüşme: Yüksel, 2021).

Ozanca, şiirlerinde, söz sanatlarını, halk şiirinin ifade kalıplarını ve usta malı ayakları kullanmayı da ihmal etmez. Şiirlerde birçoğu günlük dile yerleşmiş Arapça ve Farsça sözcükler yanında bu dillerden oluşturulmuş tamlamalara da yer vermiştir. Sirayet, melâl, hilkat, maşuk, âmade, berceste, mühürdar, gergef, bizâr, mihmân, ümid-i vuslat, arş-ı âlâ, mah-ı tâbân, bad-ı sabâ, akl-ı selim bunlara verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır.

Ozanca'nın *Ateşi Üşüttüm* adlı eserinin planı şu şekildedir: Avni mahlasını kullanan Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet'in “*Hasta gönül kapıya varmış şifa arıyor / Yeter ki yârdan gelsin derdi derman ederiz*” beytiyle başlayan Elif bölümünde sırasıyla “O Güldüğünde / Âmede Eyle / Dargınım / Mihr'ime Mâh / Ayrılık / Hira / İnsaf Eyle / Yetmiyor Bana / Bu Sevda / Beklerim / Göklerin Bâbı / Sevda Kuşu / Muhâl / Kulsun Sevdğim / Bilinmez Çoklar / Derde Düşmüşüm / İki Avuç İçinde / Sevgilim / Hücre / Vesvese / Ensar / Dilekçe / Cüzüm / Arama Beni / Âlem / Berceste / Mühürdar / Altın Kafes / Ümmid-i Vuslat / Cevher / Bildirdin Beni / Sirayet / On Üçüncü Ay / Eğri Sıla / Toprakta Rahmet / Âmin Desin / Meczup / Yakıp Giderim” adlı şiirler vardır.

Selimî mahlasıyla şiirler yazan Yavuz Sultan Selim'in “*Hicran ile ne hâle geldiğimi soranlar / Sormayın ahvalimi ben candan ayrı düştim*” beytiyle başlayan Âşık adlı ikinci bölümde “Mah-ı Tâbânım / Elvan / Firdevs / Divâne Gönül / Gergef / Kabuk / Kelebek Ömründen / Yarımca Dilekler / Ahlâk-ı Elif / Doğar Tan Yıldızı / Aşkın Selâsı / Hazin Öykü / Avunmaz / Harra / Nazlı Yâr / Sendedir / Hâne-i Saâdet / Bizâr / Sönmeyen Işık / Aşk Konuşur / Saplanır / Düzlü Yokuş / Matem Günü / Akl-ı Selim / Kurban Olduğum / Söylenir / Varlık Meclisi / Nihan / Hâl Beyanı / Dermansız Yara / Sendin / Cemre / Közümde Kahve / Elif'siz Neyleyim / Sevda Tokmağı / Sefil Baykuş / Kayboldum / Hilkat” adlı şiirler yer almaktadır.

Muhibbi mahlasını kullanan Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan'a yazdığı “*Karşında ben pervaneyem / Sen şem-i tabansın bana / Aşkınla ben divaneyem / Sen afet-i cansın bana*” dörtlüğüyle başlayan Maşuk adlı üçüncü bölümde “Terennüm / Sır Padişahı /

Ağır Geldi / Aklımdan Geçişin / Hakk'ı Anasın / Harf-i Bismillah / Suskun Güray / Sual Edilmez / Allah'mış / Sûr / Leyl Makamı/ Çok Olur / Mesele / Mihmân / Sırrına Erdim / Zehra / Büyükler / Aşkın Ezgisi / Ilık Kan / Suya Yazdım / Zehr-i Katran / Sevdası Geçti / İslî Bacalar / Ruh-i Revanım / Anda Kalmak / Sanat-ı Aşk / Dergâh-ı Gönül / Efendim / Bıçak / Âşık Fukarası / Zümrüt Kanat / Kelâm Eyledim / Sevdanın Kırkı / Nefer Rütbesi / Layığı Değilim / Mihenk Taşı / Şah-ı Er-Rahmân adlı şiirler bulunmaktadır.

Ozanca halk şiirimizin genç bir temsilcisi olmasına rağmen oldukça üretken bir şairdir. Ozanca halk şiirine olan ilgisini daha çok 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsüyle yazdığı nazım şekilleri ve türleriyle göstermektedir. Genellikle mâni ve koşma nazım şekilleriyle yazdığı şiirlerinde tematik zenginlik dikkati çekmektedir. Bu açıdan güzelleme, semai koçaklama, taşlama ve ağıt gibi birbirinde farklı nazım türlerini denediği görülmektedir.

Ozanca, halk şiirinin töresince, şiirle sesini duyurmaktadır. O, rüyasında nasibini arayarak çıktığı yolda üretmeye devam etmektedir. Geleneği geleceğe taşımak adına omzuna yüklenen sorumluluğun farkındadır. Ozanca geçmişi bilen, bugünü anlayan ve yorumlayan bir halk şairidir. Geleneği bilmektedir, usta âşıkları okumaktadır ve bu tarzda şiirlerle derdini bilerek dermanını aramaktadır. Genç yaşlardan itibaren çıktığı şiir yolculuğunda, rüyasında pirinden aldığı şevkle şiirlerini yazmaya devam etmektedir.

Sonuç

Âşık tarzı şiir, Türklerin asırlardır devam eden şiir söyleme geleneğinin zirve noktasıdır. Devirleri aşip gelen şiir söyleme sanatı belli kalıplaşmalar içerisinde kendi geleneklerini ortaya çıkarmıştır. Türk kültürü içerisinde teşekkül eden ozan-baksı, tekke-tasavvuf ve âşık edebiyatı da bu kalıplaşmalardan doğmuş gelenek kültürleridir. Günümüzde yazılı, elektronik ve dijital kültür ortamlarında devam eden şairlik ve sanatçılık meslekleri de belli açılardan sözlü şiirden önemli izler taşımaktadır. Bu çalışmada günümüz halk şiirinin genç temsilcilerinden olan Ozanca hayatı, sanatı ve şiirleri bağlamında değerlendirilmiştir. Ozanca'nın şiir yolculuğu, gördüğü rüyalar, mahlası ve şiirlerinden seçilen örnekler incelenmiştir. Çalışma sonucunda Ozanca'nın tasavvufla çıktığı yolda halk şiirine gönül verdiği, geleneğin karakterine uygun olarak rüyalar gördüğü, pirinden destur aldığı, şiir söyleme yeteneğini kazandığı ve mahlasını kendisi seçtiği görülmüştür. Daha çok koşma nazım şekliyle yazdığı, halk şiirinin nazım türlerinden birçoğunu denediği ve şiirlerinde çok çeşitli temaları kullandığı tespit edilmiştir. Bu açıdan Ozanca'nın şiirlerinde gelenekle gelecek arasında bir bağ olduğu söylenebilir. Şiirlerinde Dede Korkut'a özlem, Kerem, Emrah ve Âşık Garip'e selam, Yunus Emre'ye sevgi ve bağlılığın izleri görülmektedir. Ozanca hakikat bilgisinin kaynağını keşfetmiş, şiirlerinde bir elif miktarı arayışla asıl olan özün, koşulsuz şartsız varlığın peşine düşmüştür.

Kaynakça

- Bahadır, Sedat (2016). *Ardanuçlu Âşık Engünî*. İstanbul: Pamiray Yayınları.
- Bahadır, Sedat (2017). *Ceylanlı Köyü Türküleri*. Ankara: Son Çağ Yayınları.
- Bahadır, Sedat (2021). *Bir Coşkun Şair Artvinli Âşık Gülhanî*. Ankara: Son Çağ Yayınları.
- Çobanoğlu, Özkul (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Düzgün, Dilaver (2011). “Âşık Edebiyatı”, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, (Ed. M. Ö. Oğuz). Ankara: Grafiker Yayınları, sayfa: 283-338.
- Elçin, Şükrü (1997). “Türk Halk Nazmında Tapşırma Alma Geleneği”, *Halk Edebiyatı Araştırmaları-1*. Ankara: Akçağ Yayınları, sayfa: 41-48.
- Görkem, İsmail (2019). “Türk Halk Hikâyeleri”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Cilt: 2. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, sayfa: 191-208.
- Günay, Umay (2011). *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaya, Doğan (2000). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Kaya, Doğan (2010). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Köprülü, M. Fuad (1999). *Edebiyat Araştırmaları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Ong, Walter J. (2010). *Sözlü ve Yazılı Kültür*, (Çev. S. P. Banon). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Özdemir, Mehmet (2021). “Âşık Kahvesinden Medyaya Doğru Bir Gelenek Yolculuğu: Gümüşhaneli Âşık Kul Nuri”, *Doğan Kaya Armağanı 70 Yaş Hatırası*, (Ed. S. S. Yılmaz vd.), Cilt: 2, Sivas: Vilayet Kitabevi Yayınları, sayfa: 999-1021.
- Sakaoğlu, Saim. (1986). “Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine”, *III. Milletler Arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Cilt: I, Genel Konular, s. 247-251.
- Yılmaz, Serhat Sabri (2017). *Alacahanlı Halk Şairleri*. Sivas: Vilayet Kitabevi.
- Yüksel, Tolga (2020). *Ateşi Üşüttüm Bir Elif Miktarı Ozanca*. Sivas: Vilayet Kitabevi.
- Yüksel, Tolga (2021). *Ozanca Üzerine Kişisel Görüşme*. [Farklı zamanlarda tutulan ilgili notlar kişisel arşivimizdedir].

Ekler: Ozanca Şiirlerinden Bazı Örnekler

Tebdil	Saçların
<p>Yedi derya geçtim Leyla düşünde Çöllere varmadan tebdilim şaştı Yağmalandı gönül ahu peşinde Yolları görmeden tebdilim şaştı</p> <p>Kalbi güzel olan, gönlün yorgunu Aşkın avaresi, aklın dargını Bülbül kaçmış gülün nargını Gülleri dermeden tebdilim şaştı</p> <p>Türkü nakışladım yârin adına Güvercin topuklu beyza kadına Hicabetim kiraz lebin tadına Alları sürmeden tebdilim şaştı</p> <p>Dilimin ahengi ebem kuşağı Sevdanın yağmuru sular başağı Deyin Ozanca'nın nerde maşuğu Kullara sormadan tebdilim şaştı</p>	<p>Eridim seninle, aşk harcım değil Aşkî kalbe sunan yoldu saçların Ben 'ben'i öldürdüm can borcum değil Özümü özümden aldı saçların</p> <p>Okuyup anlarsan kutsaldır kitap Ulaşmıyor ruha ettiğim hitap Mızrabım dermansız, sözlerim bitâp Kilitlendi lisan kâldi saçların</p> <p>Sevdamı hasrete düşürme esir Ehl-i kâmil olan bulur mu kusur Makamda gözüm yok istemem kasır Dilendiğim aman oldu saçların</p> <p>Zühre yıldızı mı ışığı saçan Hakk'a vasil olur kendinden geçen Gönlüm bahçesinde rengârenk açan Sevgiden bir nakış güldü saçların</p> <p>Yordu Ozanca'yı aşkın yokuşu Mest eder insanı burcu kokuşu Ondandır Mecnun'un deli oluşu Yüreğime düşen hâldi saçların</p>